

Crowne Plaza:

»Vi vil være verdens mest bæredygtige hotel«

DANSK STANDARD

**vækst
+ kvalitet**

OL I LONDON 2012:

Højere,
hurtigere,
stærkere
– og mere
bæredygtigt!

Mads Øvlisen:

»Erhvervslivet prioriterer
CSR trods krise«

MAGASIN #4
NOVEMBER 2011

+ CSR · FREMTIDENS INTELLIGENTE EL · KVADRAT: »VI HAR ET ANSVAR« · BÆREDYGTIGT BYGGERI SKAL
CERTIFICERES · RUSLAND SPARER ENERGI MED DANSK HJÆLP · POSTEVAND TIL EU'S TOPMØDER

Bære- dygtighed og bündlinje går hånd i hånd

Anne Haslov Stæhr,
Dansk Standard
Foto: Tine Harden

Bæredygtig forretningsledelse har i de senere år vundet indpas i dansk erhvervsliv og er blevet et vigtigt konkurrenceparameter.

I Dansk Standard har vi hjulpet en række virksomheder i gang med at forankre bæredygtighed i deres organisationer. Vi ved derfor også, at de gode intentioner ikke kan stå alene. Spørger man på direktionsgangene rundt omkring i landets virksomheder, giver bæredygtighed først mening, når det kan aflæses på bundlinjen.

Mange af de gode intentioner, vi oplever i store og små virksomheder, har været til stede i årevis. Det er ikke nyt, at arbejdsgivere stræber efter at tage hensyn til miljøet, sikre gode arbejdsforhold og skabe tætte relationer til lokalsamfundet. Det nye består i, at de gode intentioner har fået et navn: CSR, bæredygtighed eller samfundsmæssigt ansvar indgår i dag i de fleste danske virksomheders forretningsprog.

Det er på mange måder godt. Det har højnet opmærksomheden og løftet niveauet. Men det er også en udfordring, fordi mange virksomheder lader sig drive af drømmen om at forbedre deres image og blive en mere attraktiv arbejdsplads. Skal samfundsmæssigt ansvar gøre en reel forskel, er det ikke nok at udnævne en CSR-ansvarlig og sætte nogle enkeltstående initiativer i gang. Det skal forankres strategisk. Det skal flyde i virksomhedens hjerteblod.

Susanne Stormer, der er global CSR-chef i Novo Nordisk, siger i dette magasin om forankring af sam-

fundsmæssigt ansvar: »Man skal gå ind og se, hvad virksomheden laver, hvordan relationerne til omverdenen er, og hvordan man kan arbejde med samfundsansvar på en måde, som understøtter forretningen. Det vil i nogle situationer komme til at betyde, at man måske skal drive virksomhed på en lidt anden måde. Eller oven i købet på en radikal anderledes måde.«

I Dansk Standard vil vi gerne understøtte den innovation og vækst, der er nødvendig for fortsat at bevare den danske velfærd. Vi har derfor udgivet en standard for samfundsmæssigt ansvar, DS 49001, som virksomheder kan blive certificeret efter.

Verden står over for nogle store udfordringer, som skal tackles, hvis vi skal opleve en fortsat vækst for kommende generationer. Jeg håber, at dette magasin vil inspirere og motivere flere virksomheder til at forankre samfundsmæssigt ansvar i en forretningsstrategi, der omhandler hele virksomheden. Tag med, hent inspiration og få indsigt i, hvordan bæredygtighed lever i det danske samfund og erhvervsliv. Vi har alle et ansvar.

Anne Hasløv Stæhr
Adm. direktør, Dansk Standard

OL i London 2012

De Olympiske Lege følger ny international standard for bæredygtige events, ISO 20121. Og EU-topmødet i København går samme vej ...

Udgivet af:
Dansk Standard,
Kollegievej 6,
2920 Charlottenlund
www.ds.dk

Ansv. redaktør:
Palle Almar Knudsen
Redaktion:
Lane Markholt-Hansen,
Gunnar Lomborg,
Hanne Dyrmann og
Morten Andersen
Korrektur: Helen Købke
og Ulrik Poss
Layout: Søren Damstedt,
Trefold
Forside: Mads Øvlisen
fotograferet af Kim Wendt.

Oplag: 43.000 eksemplarer

»Vi vil være verdens mest bæredygtige hotel«

»For mig er CSR-standarden overbygningen på vores hensigtserklæringer, fordi den gør det muligt at bevise, at vi rent faktisk gør det, vi siger«

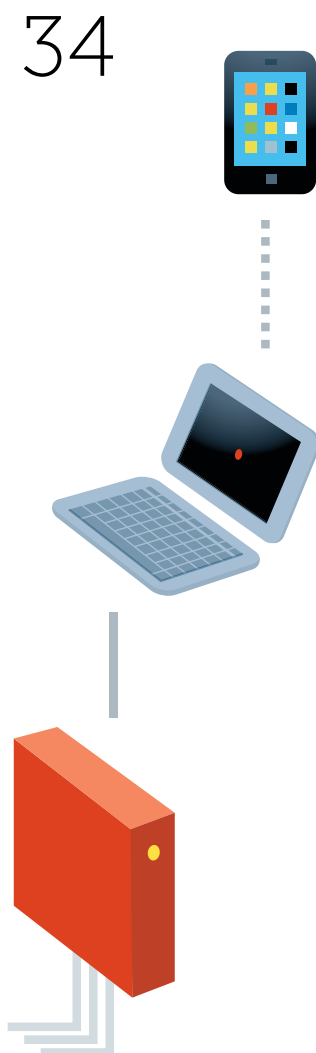
Allan Agerholm, hoteldirektør

Maersk Line: Gapanalyse på CSR viser vej

Fremtidens intelligente el

Vi skal til at tænke helt anderledes på vores forbrug af elektricitet, hvis vi for alvor skal være bæredygtige – det skal **smart grid** hjælpe os med.

»Det har været interessant at se, at de virksomheder i mange lande, som overlevede den finansielle krise, har styrket deres engagement i bæredygtighed.«

Mads Øvlisen

Med OL i London
2012 kan det klassiske
olympiske motto
passende udvides.
Legene giver
debut til en
ny international
standard for
bæredygtige
events,
ISO 20121.

Højere, hurtigere, stærkere – og mere bæredygtigt!

Det kan have store uforudsete konsekvenser at drikke et glas rødvin sammen med en repræsentant for en standardiseringsorganisation. Det måtte lederen af arbejdet med at gøre Londons kommende OL bæredygtigt sande tilbage i 2004:

– Hvad siger man, når man pludselig står sammen med en standardiseringsmand ved et møde, der handler om at forberede et bud på et OL? Havde det været en af mine kolleger, var der nok ikke blevet sagt så meget, men nu var det sådan, at jeg følte stærkt for tanken om at gøre events mere bæredygtige og samtidig følte mig blokeret af, at der på det tidspunkt hverken var retningslinjer eller standarder at holde sig til, skriver David Stubbs fra LOCOG, London Organising Committee of the Olympic and Paralympic Games, i forordet til en ny bog 'Making Events More Sustainable'.

Anlæg der kan genbruges.

Ved OL i London er der lagt stor vægt på at udnytte eksisterende faciliteter så vidt muligt samt at sikre sig, at de nye, der opføres, vil have en funktion fremover. Her det nyopførte olympiske atletikstadion.

Manden, som Stubbs mødte, var Arnold Pindar fra det britiske standardiseringsinstitut, BSI. Sammen satte de et arbejde i gang, som i første omgang mundede ud i den britiske standard BS 8901, der blev lanceret i 2007. Standarden blev også brugt ved certificeringen af klimatopmødet COP15 i København i 2009. BS 8901 bliver nu faset ud til fordel for en kommende international standard for bæredygtige events, ISO 20121, der lanceres forud for OL. Legene i London skal certificeres efter denne internationale standard. Det samme skal desuden Danmarks kommende EU-formandskab (se interview på side 10-11 med Andreas Boor, Udenrigsministeriet).

London skilte sig ud på bæredygtighed

Muligheden for at certificere legene som bæredygtige spillede en central rolle for, at London vandt OL-udbudet, mener David Stubbs:

– På det tidspunkt var tanken om bæredygtige olympiske lege ret ny. Holdet bag Londons bud fornemmede, at der lå et potentiale for at differentiere os, hvis vi kunne nå længere end til bare at snakke om »grønne lege«. Vi var fast besluttet på at finde innovative måder at skille os ud fra de konkurrerende bud. Men selv hvis man lægger konkurrencemomentet til side, var kernepunktet, at der dengang manglede en officiel ramme, som man kunne bruge til at gøre events bæredygtige i den fulde betydning af begrebet.

Mens mange stadig forbinder bæredygtighed med især miljø, har såvel BS 8901 som ISO 20121 en langt bredere tilgang. Udgangspunktet er, at en megabegivenhed som et OL har store miljømæssige, samfundsmæssige og økonomiske effekter. Når man rejser til byer, som har huset tidligere tiders olympiske lege, kan man ofte se stadions og andre faciliteter, som er i en sørgelig forfatning. De var dimensioneret i forhold til tre ugers aktivitet og har ikke senere kunnet trække publikum til i nær samme omfang. Ved OL i London er der lagt stor vægt på at udnytte eksisterende faciliteter så vidt muligt samt at sikre sig, at de nye, der opføres, vil have en funktion fremover.

Olympisk komite tager bussen

Valget af stadions og andre faciliteter hænger desuden tæt sammen med spørgsmålet om transport, som ifølge

LOCOG udgør den største udfordring for den miljømæssige bæredygtighed under selve OL. Samtlige locations under arrangementet ligger i nærheden af offentlig transport. Desuden er der gjort anstrengelser for at sikre adgang for cyklende og gående. I invitationer opfordres deltagere og publikum til at benytte offentlig transport, cykle eller gå. Deltagerne indkvarteres tæt på de steder, hvor de skal konkurrere, så de kan vælge at gå til og fra konkurrence eller træning.

Samme koncept er desuden benyttet ved de mange forberedende møder. Fx står den på offentlig transport, når repræsentanter for den internationale olympiske komite, IOC, hvert halve år kommer til London for at inspicere, hvordan forberedelserne skrider frem.

I 2008 blev der afholdt en koncert med et publikum på ca. 40.000 i St. James's Park for at markere den officielle overdragelse af OL-værtskabet fra Beijing til London. Koncerten blev afholdt om dagen, så man sparede elforbrug til belysning, og den strøm, som skulle bruges til forstærkere og andet udstyr, blev produceret af solceller og generatorer drevet af biodiesel.

Et tredje fokuspunkt er at minimere mængden af tryksager. Det sker blandt andet ved at forsyne deltagere og publikum med elektronisk information så vidt muligt. Samtidig vil der blive opsat et stort antal kurve, hvor deltagere og officials kan smide deres navneskilte, så navnet kan skiftes ud og resten bruges igen.

Lossepladsen slipper

Også omkring bespisningen af de mange deltagere og gæster bliver der tænkt nyt i forhold til tidligere OL-arrangementer. Arrangørerne forventer, at der skal serveres ca. 14 millioner måltider på 40 forskellige locations i forbindelse med OL.

– Events klarer sig generelt dårligt med hensyn til affald, og cateringbranchen har en tendens til at klare sig særligt dårligt, siger Phil Cumming, corporate sustainability manager i LOCOG, til hjemmesiden for den britiske fødevarerindustri.

Ifølge Phil Cumming formår mange events blot at genanvende omkring 15 procent af det affald, som skabes, mens de sidste 85 procent havner på lossepladsen. Komiteen bag London 2012 har som mål, at 70 procent

Foto: Polfoto

Jamaicaneren Usain Bolt blev 3-dobbelt guldmedaljevinder ved OL 2008 i Beijing. Han vandt bl.a. 100-meter-løb i tiden 9,69 sek.

af affaldet enten skal genbruges, genanvendes eller komposteres, mens de resterende 30 procent skal afbrændes, så man trods alt får energi ud af det. Dermed er ambitionen at sende »zero« til lossepladsen.

– Vi har fuld kontrol over faciliteterne og over cateringvirksomhederne samt en kontrakt med en genanvendelsesvirksomhed. Det bliver et af de mest interessante lærestykker ved OL, vurderer Phil Cumming.

Desuden bliver der gjort en stor indsats for at mindske mængden af emballage både omkring fødevarer og andre produkter, der bruges ved OL. Vel at mærke gælder indsatsen ikke kun selve OL-apparatet, men også det store antal virksomheder, der forsøger at udnytte opmærksomheden omkring OL til sideløbende arrangementer.

Når projektørerne slukkes

Selvom OL er en gigantisk begivenhed, rækker betydningen af ISO 20121 meget længere. På globalt plan omsætter eventindustrien for mange milliarder. Samtidig er det ofte sådan, at mens en event tiltrækker sig massiv omtale, når den står på, er der minimal opmærksomhed, så snart projektørerne slukkes, og der skal ryddes op. Derfor glipper bæredygtigheden ofte, hvis man ikke sørger for at sætte tingene i system, argumenterer David Stubbs:

– Der er stærke forretningsmæssige argumenter for at gøre events bæredygtige. For det første er der betydelige besparelser og effektiviseringer at hente på en bæredygtig tilgang. For det andet har de fleste events brug for sponsorer, og virksomhederne er i stigende grad følsomme over for, hvordan sponseringen påvirker deres eget brand. Hvis det håndteres rigtigt, kan partnerskaber om bæredygtighed sikre vigtig ekstra lønsomhed for en event.

I det hele taget er det vigtigt, at man ikke kun betragter en stor begivenhed som et OL som en udfordring for bæredygtigheden, mener han:

– På den ene side står vi med nogle ganske heftige mulige indvirkninger, men på den anden side har vi også en særlig platform, som giver mulighed for at kommunikere om bæredygtighed til nye målgrupper. Det er en vigtig chance, som må gribes. De færreste traditionelle kampagner om bæredygtighed har mulighed for at nå så langt ud.

Supplerende læsning:
'Making Events More Sustainable'
af Phil Cumming og Fiona Pelham.
Køb den og andre standarder på
webshop.ds.dk

Postevand til EU's topmøder

Andreas Boor, fuldmægtig i Udenrigsministeriet, er ansvarlig for bæredygtigheds certificeringen af Danmarks kommende EU-formandskab.

Når ministre og embedsmænd fra medlemslandene og EU's administration mødes i København under det kommende danske formandskab, vil der være postevand til møderne i stedet for de traditionelle flasker. Det er et eksempel på konsekvenserne af, at Danmark går efter certificering af EU-formandskabet efter den kommende internationale standard for bæredygtige events, ISO 20121, der forventes lanceret i juni 2012 op til OL i London.

– Ved at efterleve ISO 20121 sikrer vi os, at vi får tænkt vores processer igennem på en meget struktureret måde, siger fuldmægtig i Udenrigsministeriet Andreas Boor, som er ansvarlig for bæredygtigheds certificeringen af Danmarks kommende EU-formandskab.

– Mange af de ting, vi ender med at gøre, ville vi temmelig sikkert have gjort alligevel, men fordelene er, at her bliver du tvunget til at tænke en ekstra gang over, hvorfor du gør tingene på netop den måde. For at tage et eksempel har valget af transportform for de mange personer, der er involveret i formandskabet, store konsekvenser for bæredygtigheden af arrangementet.

Inspireret af klimatopmøde

Ideen om at certificere EU-formandskabet som bæredygtigt udspringer af Danmarks erfaringer med at arrangere FN's klimatopmøde COP15 i 2009. Topmødet blev certificeret efter den britiske standard BS 8901, der er forløberen for den nye internationale standard.

Med ca. 33.000 politikere, embedsmænd, journalister og NGO-repræsentanter samlet i og omkring Bella Centeret i København var klimatopmødet en meget stor begivenhed. Ingen enkelt begivenhed under det halvt år lange EU-formandskab bliver lige så stor, men til gengæld bliver der en lang række events, som bl.a. omfatter 90 embedsmandsmøder og syv ministermøder.

– Det er klart, at man skal træffe et stort antal valg i forbindelse med formandskabet. For hvert valg er du nødt til at vurdere den risiko, der ligger i de enkelte mulige løsninger. Her tænker jeg både på sikkerhed, miljø og respekt for de involverede – både for de mennesker, der arbejder med at stable arrangementerne på benene, og for alle vores gæster. Standarden for bæredygtige events ISO 20121 sikrer, at vi inddrager alle de relevante parametre, inden vi træffer vores valg, siger Andreas Boor.

ISO 20121: Danmark bliver det første land, der går efter at få certificeret et EU-formandskab som bæredygtigt.

– Nogle af os, der forbereder formandskabet, arbejder direkte med bæredygtighed. Men når man bruger standarden, opdager man, at det er der i virkeligheden mange af de andre, der også gør! Bæredygtighed spænder jo bredere end at tage hensyn til miljøet. Fx er man ikke bæredygtig, hvis man ikke sørger for at passe godt på sine penge.

Et mønster af bæredygtige valg

I forbindelse med COP15 blev der gennemført en række meget synlige bæredygtige initiativer. For eksempel var 75 % af maden økologisk, deltagerne spiste med engangsbestik fremstillet af nedbrydelig majsstivelse, og de fik mulighed for at rejse gratis med metro, bus og S-tog. Man skal ikke forvente lignende initiativer ved formandskabet, siger Andreas Boor:

– Nej, det er ikke på tegnebrættet – temaet for COP15 var jo klima, derfor var der en del særlige initiativer. Men efter COP15 er der nogle ting, som er blevet helt naturlige for os. For eksempel vil der ikke være flaskevand til møderne ved formandskabet. Det er slet ikke nødvendigt i betragtning af den høje kvalitet af drikkevandet i Danmark. For mig er det samtidig et godt eksempel på, hvad standardisering af bæredygtighed handler om. Det flytter jo ikke så meget, at man gennemfører noget en enkelt gang. Men hvis man indfører noget og lader det blive en del af mønstret fremover, så får det virkelig betydning. Det samme gælder mange andre områder af vores indkøbspolitik. Det fine er, at det er nogle ting, vi ikke overvejer længere, men hvor det er blevet helt naturligt for os at træffe de bæredygtige valg.

Bag den strømlinede facade gemmer sig en bygning, der sætter helt nye standarder for bæredygtigt design, arkitektur og service.

»Vi vil være verdens mest bæredygtige hotel«

Crowne Plaza Copenhagen Towers, der lagde hus til regeringsforhandlingerne i september 2011, bliver formentlig det første hotel i verden, der bliver CSR-certificeret, og som dermed kan dokumentere CSR-arbejdet på en troværdig måde.

Mærkningsordninger og anprisninger af produkters og virksomheders etiske og miljømæssige profil vinder frem i hobetal i disse år, hvor CSR for alvor er blevet big business.

Den grønne profilering sælger godt. Men den stiller også krav til, at der er konkret handling og kvalitetskrav bag de fancy hensigtserklæringer, mener Allan Agerholm, der er hoteldirektør på et af verdens mest klimavenlige hoteller, Crowne Plaza Copenhagen Towers. Derfor går den målrettede hoteldirektør nu efter det ultimative kvalitetsstempel inden for CSR – en CSR-certificering, der skal dokumentere, at hotellet lever op til nogle væsentlige krav inden for en række områder:

– For mig er CSR-standardens overbygning på vores hensigtserklæringer, fordi den gør det muligt at bevise, at vi rent faktisk gør det, vi siger, udtaler hoteldirektør Allan Agerholm, der i september igangsatte den proces, der skal lede frem til certificeringen i sensommeren 2012.

CSR-certificeringen er baseret på Dansk Standards ledelsessystem for samfundsmæssigt ansvar, der er beskrevet i standarden DS 49001.

Standarden sætter system og dokumentationskrav på virksomhedernes CSR-arbejde og sikrer samtidig løbende forbedringer af CSR-indsatsen.

Mere end hensigtserklæringer

Det er ikke første gang, at det hæderkronede hotel går forrest, når det gælder samfundsmæssige initiativer. Crowne Plaza Copenhagen Towers kan allerede bryste sig af at være først og størst i et par respektindgydende grønne kategorier: Første – og stadig eneste – hotel i Danmark, som lever op til standarderne i EU's Green Building Programme og det danske bygningsreglement for lavenergiklasse II. Største bygningsintegreerede solcellepark i Nordeuropa. Og første hotel i Danmark, der har underskrevet UN Global Compact.

Ikke desto mindre har Allan Agerholm længe søgt efter et værktøj, der gør det muligt at dokumentere hotellets realiserede samfundsorienterede virkelighed:

– Jeg har underskrevet masser af hensigtserklæringer. Og vi fortæller vidt og bredt om vores måde >

at drive hotel på en miljømæssig, social og økonomisk bæredygtig måde. Nogle af tingene kan vi bevise, fx energiforbruget på bygningen. Det er ikke særlig svært. Men der er også meget af det, jeg går og siger, som jeg ikke kan bevise i dag. Og det generer mig, fortæller Allan Agerholm, der har store forventninger til certificeringsprocessen.

– Som køber er det umuligt at gennemskue, hvem er hvad, og hvem lyver, når de kalder sig bæredygtige. Når vi er færdige og står med certifikatet i hånden, kan vi sige, at vi i hvert fald ikke er en af dem, der ikke er til at stole på. For det har vi haft folk inde at tjekke, forklarer Allan Agerholm.

Plads til forbedringer

Ud over at få udfordret postulaterne er CSR-certificeringen ifølge Allan Agerholm en god anledning til at få tjekket hotellets processer i forbindelse med kvalitet, arbejdsmiljø og miljø – til glæde for både hotelgæster og medarbejdere:

– Det passer mig utrolig godt, at jeg nu får udfordret mine argumenter. Derudover får jeg forhåbentligt trimmet og strammet op der, hvor der kan være nogle afvigelser – store som små. Jeg ved fra min gæstetilfredshedsmåling, at jeg har tilfredse gæster, det er jo ikke det samme, som kvaliteten ikke kan blive bedre, siger Allan Agerholm.

Det samme gælder målinger af arbejdsmiljøet på hotellet, også her vil der ifølge Allan Agerholm altid være plads til forbedringer:

– Nu får jeg det eftertjekket. Og så får jeg en validering. Et stempe, hvor jeg udadtil kan sige til mine kunder primært, men også mine medarbejdere: Det her kan vi stå

inde for. Det her er der styr på, siger Allan Agerholm, der ikke har meget tiltro til dem, der forsøger sig med ord, men ikke handling:

– Jeg tror, at dem, der driller os ved at komme med useriøse anprisninger og store armbevægelser, vil blive taget i det med tiden, siger Allan Agerholm, der forventer, at standarden vil medvirke til at rydde op i branchens brodne kar. En indsats, som forbrugerombudsmanden indledte i sommeren 2011, hvor han skærpede vejledningerne på området. I de reviderede vejledninger fremgår det, at der er konsekvenser for de virksomheder, der kalder sig grønne, miljørigtige, bæredygtige eller CO₂-neutrale uden at være det, og behovet for dokumentation skærpes.

Vil tiltrække kunder

Crowne Plaza Copenhagen Towers har fra start bygget på en idé om at levere førsteklasses hoteloplevelser og samtidig gå forrest, når det handler om at drive hotel på en miljømæssig, social og økonomisk bæredygtig måde. Hotellet rummer således al den moderne kvalitet, komfort og service, man som gæst forventer – men uden at være gået på kompromis med de bæredygtige løsninger. Og der har vist sig at være god forretning i netop denne tankegang – på trods af de forpligtelser, der følger med. Satsningen og pionerarbejdet er det hele værd – og måske ligefrem nødvendigt for at tiltrække kunder, mener Allan Agerholm:

– For tre år siden var bæredygtighed ikke i top ti i virksomheders bevidsthed, når de skulle vælge hotel. I dag er det i top fem. Der er ingen tvivl om, at bæredygtighed er

»Som køber er det umuligt at gennemskue, hvem er hvad, og hvem lyver, når de kalder sig bæredygtige. Når vi er færdige og står med certifikatet i hånden, kan vi sige, at vi i hvert fald ikke er en af dem, der ikke er til at stole på. For det har vi haft folk inde at tjekke.«

Allan Agerholm, hotelldirektør,
Crowne Plaza Copenhagen Towers

et vigtigt beslutningsparameter i dag og vil blive det endnu mere fremover, siger Allan Agerholm.

Han har brugt lidt over 30 mio. kr. ekstra på miljøforbedrende og energireducerende tiltag – og det har været en god investering:

– Det koster os ikke noget at gøre det her, fordi besparelsen på drift og energi er så stor, at den betaler sig for investeringen. Men det kræver, at man fra start er villig til at investere i de rigtige løsninger, siger Allan Agerholm.

Frem i lyset

Crowne Plaza Copenhagen Towers har allerede taget hul på den omfattende proces, der følger med en certificering. Der skal indføres en række procedurer og en klar rolle- og arbejdsfordeling inden for organisationsledelse, menneskerettigheder, arbejdsforhold, miljø, god forretningsskik, forbrugerforhold og lokal samfundsudvikling og -involvering.

Hotellet har ansat en CSR-chef, der står i spidsen for projektet. Dansk Standards CSR-konsulenter vil løbende rådgive undervejs i projektet

og bidrage til at skabe forankring og synlighed, ikke mindst internt:

– Jeg håber, at vores tankegang vil komme til at fylde mere for folkene på gulvet, for det er jeg ikke sikker på, at det gør i dag. Og så håber jeg, at det vil få folk til at engagere sig i fx arbejdsmiljøarbejdet. Jeg har jo ingen anelser om, hvilke besværligheder opvaskeren har. Det håber jeg vil komme frem i lyset – og jeg er parat til at tage konsekvensen og udarbejde handlingsplaner, så vi kan få løst de udfordringer, der må være, siger Allan Agerholm.

5 skarpe om samfundsmæssigt ansvar til Susanne Stormer, global chef for bæredygtighed i Novo Nordisk

Kan det retfærdiggøres, at en forretningsmæssig beslutning har en omkostning for miljøet, hvis den er til større fordel for mennesker? Eller kan der findes en måde, hvor det hele går op i en højere enhed? Den slags spørgsmål bliver ofte stillet hos Novo Nordisk, der siden midten af 1990'erne har arbejdet efter princippet den tredobbelte bundlinje.

I praksis betyder det, at biotekvirksomheden stræber efter at være økonomisk, socialt og miljømæssigt ansvarlig. Novo Nordisk udarbejder i øjeblikket en række businesscases, der skal belyse muligheden for at forbinde et forretningsmæssigt rationale med et ønske om at bidrage til et mere bæredygtigt samfund. Senest har Novo Nordisk fået foretaget en gapanalyse efter den internationale standard for bæredygtighed ISO 26000 af Dansk Standard.

Novo Nordisk er blandt mange kendt for at være grand old man, når det kommer til samfundsmæssigt ansvar. Hvordan har samfundsmæssigt ansvar udviklet sig i alle de år, I har beskæftiget jer med det?

Tidligere handlede det meget om, at man skulle kunne gøre rede for, at man ikke skadede miljøet og ikke havde arbejdsmiljøproblemer. I dag er det mere og mere et spørgsmål om at se virksomhederne som en aktør i et samfund, hvor vi kan have et positivt eller negativt bidrag uden for vores egen fabrikslåge så at sige. Derfor er der rigtig meget fokus på det samfundsøkonomiske perspektiv. Vi er nødt til at agere som borgere i verdenssamfundet, og vi er nødt til at genskabe balancen i den verden, vi har.

En anden tendens omhandler den danske fortolkning af CSR, nemlig det forretningsdrevne samfundsansvar, som gør meget ud af at understrege, at samfundsansvar betaler sig: At man får et bedre omdømme, og at man er en mere attraktiv arbejdsplads. Det er alt sammen meget rigtigt. Mange køber CSR-ideen af den grund og sætter løsrevne projekter i gang. Det er ikke en holdbar løsning. I stedet skal man gå ind og se på, hvad virksomheden laver, hvordan relationerne til omverdenen er, og hvordan man kan arbejde med samfundsansvar på en måde, som understøtter forretningen. Det vil i nogle situationer komme til at betyde, at man måske skal drive virksomhed på en lidt anden måde. Eller oven i købet på en radikal anderledes måde.

Hvilke CSR-tiltag har gjort størst indtryk på dig?

Det har været utroligt bekræftende at se, hvor meget princippet om

den tredobbelte bundlinje betyder for vores medarbejdere. Det gælder i dagligdagen, hvor beslutninger udfordres, hvis de ikke tager hensyn til både mennesker, miljø og forretning, og det gælder i konkrete indsatsområder som fx vores klima- og miljøarbejde, hvor resultaterne i høj grad skyldes engagerede medarbejdere.

Vi har også et medarbejderprogram, TakeAction, som opfordrer til frivillige aktiviteter i lokalområdet eller med fokus på aspekter af vores forretning – ofte i form af oplysning og uddannelse om forebyggelse og behandling af diabetes. For et par år siden havde medarbejderne mulighed for at arbejde tre uger på en diabetesklinik i Tanzania. Det var utroligt tankevækkende at høre dem fortælle om, hvordan deres oplevelser fik betydning for, hvordan de så på deres arbejde herhjemme i et helt nyt perspektiv. Som en sidegevinst viste det sig, at de folk, der rejste derned, ikke bare fik en kanon oplevelse, de fik også styrket nogle kompetencer, de normalt ikke bruger i deres job. Jeg synes, at rekrutteringen til Tanzania er et godt eksempel på noget, du kan kalde klassisk CSR-arbejde, som bestemt har en værdi.

Men det er samtidig vigtigt at sige, at hvis sådanne initiativer står alene, så misser man en vigtig pointe. Nemlig at det er vores opgave som virksomhed at sikre, at mennesker over hele verden får den medicin, de har brug for til en pris, de kan betale. Og at vi derfor skal sørge for, at vores prisstruktur, distributionssystem, kvalitet og produktudbud er gearet til det. Dét er den egentlige samfundsansvarsopgave for os, og det er ikke et projekt, men en del af vores forretning.

Foto: Jesper Westley

Novo Nordisk har deltaget i udviklingen af standarden for samfundsmæssigt ansvar ISO 26000 – hvad kan man bruge den til?

Jeg tror, at mange virksomheder kan få meget ud af at bruge standarden som inspiration til, hvad det er, man skal se på og have styr på som virksomhed. Det er en rigtig god ramme til at arbejde med samfundsmæssigt ansvar. Den kommer også ind i et landskab, hvor der sker rigtig meget andet, bl.a. på rapporterings-siden. Det kan godt være, at man som virksomhedsledelse vil blive forvirret over de mange initiativer. Der tror jeg, at ISO 26000 er et godt sted at starte. Standarden er baseret på en bred stakeholderinvolvement. Som virksomhedsleder er man derfor nødt til selv at definere sit eget ståsted og så bruge standarden til at se sine egne aktiviteter med andres øjne. Jeg tror ikke, at man skal tro, at man kan efterleve den fra a til z.

Vi har lige fået lavet en gap-analyse af Dansk Standard. Den viste, at der er rigtig meget meningsfuldt for os at gøre. Noget vi kan sætte i værk, enten med det samme eller med tiden. Til andre ting måtte vi sige, at det ikke giver mening for os. På den måde er man nødt til at forholde sig bevidst til standarden.

Hvilke udfordringer ser du generelt for samfundsmæssigt ansvar i fremtiden?

I den allernærmeste fremtid tror jeg, at den største udfordring på dansk grund er, at det bliver en legitimerings-proces, hvor mange vil sige: »Vi gør alle de her gode ting, derfor skal I kunne lide os.« Danske virksomheder har historisk set gjort rigtig meget, som man sagtens kunne betegne som CSR, men har ikke kommunikeret så meget om det. Det gør

man så nu, og det skal man selvfølgelig også. Hvis man gør noget, der gavner samfundet, skal man også have point for det. Det siger sig selv. Problemet er, hvis det er det, der skal drive det. Hvis man gør det for at opnå et bedre omdømme fx. Så er det, at det bliver en efterrationalisering, og så går man efter de mest synlige aktiviteter frem for måske at gøre det, som ville være det rigtige i et samfundsmæssigt perspektiv.

En anden udfordring er, at jo flere virksomheder, der siger, at de arbejder med CSR og rent faktisk også gør det, jo mere vil man se, at offentligheden vil efterspørge evidens på, at det så faktisk også gør en forskel. Man kan lidt polemisk sige, at hvis det virkelig var sådan, at der kom noget godt ud af de gode initiativer, som rigtig mange virksomheder gør, så vil man kunne se, at samfundet blev mere bæredygtigt, at det blev et mere ligeværdigt samfund, at der var rum til økonomisk vækst. Men det ser vi jo ikke. Tværtimod ser vi, at mange ting går den forkerte vej. Måske er der to spørgsmål, man kan spørge sig selv om i fremtiden: Gør vi de rigtige ting, og gør vi nok af det? Kan samfundsmæssigt ansvar løse de problemer, vi har?

Har du et godt råd til de virksomheder, der vil arbejde med CSR?

Man skal starte med at finde ud af, hvad samfundsansvar er, hvad det betyder for vores virksomhed, og hvor vi kan bidrage. Hvor er det strategiske match mellem det, vores virksomhed gør, og det, vi kan bidrage med? Når man har gjort det, ville jeg vælge at koncentrere mig om én eller meget få ting, hvor man så kan gøre en indsats. Det skal have noget at gøre med kerneforretningen.

Og så er det selvfølgelig altafgørende, at ledelsen tager ejerskab på det. Der skal være et signal fra ledelsen om, at det er noget, man prioriterer. Så kan man fra ledelsen få det forankret i virksomhedens rutiner og processer.

Dér kommer ISO 26000 ind i billedet og kan understøtte, hvordan man gør det i praksis.

Få rådgivning om CSR. Kontakt CSR-konsulent Charlotte Trap-Kinberg på 50 49 05 75 eller ctk@ads.dk

Maersk Line: Gapanalyse på CSR viser vej

Maersk Line har valideret sin bæredygtighedsstrategi ud fra en sammenligning med den internationale standard for samfundsmæssigt ansvar, ISO 26000. Resultaterne skal danne grundlag for den fremtidige CSR-indsats.

Maersk Line gennemførte i 2009/10 en omfattende strategiproces for sustainability, der omhandlede interview med en bred vifte af interessenter, inklusive en stor mængde kunder. Det førte til en række fokusområder, som director of corporate responsibility Helene Regnell og hendes CSR-afdeling siden har arbejdet med for hele tiden at udvikle og styrke Maersk Lines samfundsmæssige ansvar. En indsats, der skal sikre, at shippinggiganten konstant har fokus på de vigtigste CSR-områder.

Da Helene Regnell hørte om den internationale standard for samfundsmæssigt ansvar, ISO 26000, besluttede hun at få Dansk Standards konsulenter til at teste Maersk Lines sustainabilitystrategi i forhold til standardens indhold.

Standarden var ifølge Helene Regnell interessant for Maersk Line, fordi den er resultatet af global konsensus mellem eksperter fra over 100 lande, der repræsenterer seks forskellige interessentgrupper. De har i standarden formuleret, hvad samfundsmæssigt ansvar er, og hvordan organisationer kan arbejde med det.

Ifølge Helene Regnell er det et godt værktøj til at strømline processen, så man – med Helenes egne ord – kommer rundt i alle hjørnerne, i stedet for bare at støvsuge der, hvor der er gangarealer:

– CSR-arbejdet kan meget nemt blive ad hoc, hvor man prøver at arbejde med de ting, der nu kommer op til overfladen, i stedet for at arbejde strategisk med CSR. Jeg vil som virksomhedsleder nok spørge mig selv: Får vi nu det vigtigste med? Og hvordan bidrager CSR til vores forretning? Standarden kan hjælpe med at besvare disse tvivlsspørgsmål. Den tager én igennem alt, hvad der kan være relevant, fortæller Helene Regnell, der især har brugt ISO 26000-gapanalysen til at validere det arbejde, der allerede er i gang:

– Valideringen er værdifuld, når vi kommunikerer eksternt; vi kan sige, at det ikke bare er os selv, der har stukket en finger i jorden. Dansk Standard har været inde over og bekræftet os i, at vi har set rigtigt, siger Helene Regnell, der vil bruge anbefalingerne fra Dansk Standard som input, når strategien skal revideres i de kommende måneder. >

»Jeg vil som virksomhedsleder nok spørge mig selv: Får vi nu det vigtigste med? Og hvordan bidrager CSR til vores forretning?«

Maersk Line er verdens førende containerrederi. Hvis alle Maersk Line containers bliver stablet oven på hinanden, vil de nå 2500 km op i luften. Det svarer til at stable 8.555 Eiffeltårne oven på hinanden.

CSR

Corporate Social Responsibility (CSR) eller på dansk, Virksomheders Sociale Ansvar, betegner virksomheders arbejde med sociale, etiske og miljømæssige forhold både lokalt, nationalt og internationalt. CSR-indsatser kan antage mange forskellige former og varierer alt efter virksomhedens størrelse, produkter, interesser, kompetencer og målsætninger. Fælles for indsatserne er, at de sigter mod at forbedre forholdene for de mennesker og omgivelser, der bliver berørt af virksomhedens aktiviteter.

Metoder skal afprøves

Charlotte Trap-Kinberg har som CSR-konsulent i Dansk Standard været med til at udarbejde gapanalysen til Maersk Line. Hun glæder sig over Maersk Lines konstante fokus på at udvikle deres CSR-indsats:

– Én ting er at starte en CSR-proces i en virksomhed, en anden er at forfine og strømline processerne og på den måde sikre, at man hele tiden er på rette kurs. Det synes jeg, at Maersk Line er utroligt gode til. De lægger en masse energi i at afprøve forskellige metoder til at forbedre deres CSR-indsats. På den måde er det lykkedes dem at komme rundt om deres CSR-arbejde og få det struktureret mest hensigtsmæssigt,

siger Charlotte Trap-Kinberg og understreger, at standarden også er et brugbart redskab for mindre og mellemstore virksomheder, der vil strukturere deres CSR-indsats:

– Mange virksomheder har i dag overordnede retningslinjer relateret til samfundsmæssigt ansvar, men disse er ikke altid tilstrækkelige til at sikre, at en virksomhed lever op til de krav og forventninger, som interessenterne har til organisationen. CSR-standarden giver vejledning i principper, kerneområder og emner inden for samfundsmæssigt ansvar og i måder, hvorpå samfundsmæssig ansvarlig adfærd kan integreres i en organisation. Virksomheden får således en tjekliste over, hvad de bør

Helene Regnell, director of corporate responsibility i Maersk Line.

Maersk Line Bæredygtighedsstrategi

Maersk Line har en ambitiøs vision om at påtage sig industrielt lederskab, også når det drejer sig om bæredygtighed, og de har derfor givet deres interne og eksterne interessenter tre løfter, som strategiens succes vil blive vurderet ud fra:

1. Vi forpligter os til at blive vores kunders første valg ved at give dem bedre og mere miljøeffektive valg i forsyningskæderne.
2. Vi forpligter os til at hæve overliggelsen ved løbende at bringe resultater af bæredygtighed op, nå næste niveau og presse på for at få højere standarder.
3. Vi forpligter os til at styrke vores organisation og indarbejde bæredygtighed i Maersk Lines kultur, tankegang og handlinger.

For at sikre, at integreringen af bæredygtighedsstrategien i kerneforretningen bliver vellykket, forankres bæredygtighed på det højeste ledelsesniveau i Maersk Line under den tekniske direktør med direkte reference til den administrerende direktør.

En dedikeret gruppe på 15 personer har ansvaret for at udvikle den globale strategi og facilitere implementeringen af nøgleprogrammer. Maersk Line har derudover et omfattende netværk af kontakter og ambassadører for bæredygtighed i de centrale regioner.

tage stilling til, og hvad de bør gøre for at kunne sige, at de er en samfundsmæssigt ansvarlig virksomhed, siger Charlotte Trap-Kinberg.

CSR skal leve i forretningen

Helene Regnell og hendes CSR-hold er nået langt og har stadig store planer for fremtiden. Hun håber nu, at flere virksomheder vil komme derhen, hvor CSR ikke bare er 'risk-management', men hvor det er en måde at tale til kunderne på. Hun er allerede selv godt i gang med at få kædet bæredygtighed og forretning sammen:

– Drømmen for sustainability-enheden i Maersk Line er, at CSR skal leve i forretningen og være den enkelte leders ansvar. Et eksempel er en historie fra Congofloden, hvor den privatiserede havnemyndighed sidste år stod over for en kæmpe udfordring med store konsekvenser for industrien og lokalbefolkningen. Vandet i passagen til flodens to havne var så lavt, at skibene enten skulle være meget små eller sejle uden fuld last. Begge dele var dyrt for shipping-industrien og problematisk for lokalbefolkningen, der til daglig må leve med, at udgifterne til transport udgør 50 % af priserne på basale varer.

Maersk Line var en af de virksomheder fra shippingindustrien, der mærkede problemerne på egen krop og samtidig så udfordringerne i lokalområdet. Containerrederiet valgte derfor at indgå et joint venture med den lokale havnemyndighed, hvor Maersk Line bidrog med startkapital til udgravningen af floden mod lavere tariffer. Initiativet har allerede medført mere trafik til hav-

nene, og vi tror, at det også vil føre til lavere priser på importerede varer.

CSR er win-win

'En win-win-situation' kalder Maersk Lines CSR-chef Helene Regnell historien fra Congo, og et mønstereksempel på, at CSR og forretningsudvikling sagtens kan gå hånd i hånd. CSR-dagsordenen handler ifølge hende ikke længere kun om den risiko, der kan være forbundet med fx skibsbyggeri i Korea, den er i dag blevet langt mere raffineret:

– Gennemsigtigheden er med medier som facebook og twitter blevet så stor, at man er nødt til at tage ansvar, hvis man er et stærkt brand. Det gælder også i en b2b-industri som vores, siger Helene Regnell, der bl.a. bygger sin påstand på den kundeundersøgelse, som Maersk Line udførte i forbindelse med udviklingen af den nye sustainabilitystrategi:

– Vores kunder fortalte os, at vi i højere grad skal sætte os i kundens sted og agere b2c-forretning for at forstå deres behov. På den måde bliver afstanden fra kunderne til producenterne i værdikæden mindre og mindre, siger Helene Regnell, og når man er en vigtig del af kundernes værdikæde, så forventer kunderne, at vi lever op til vores del af CSR-ansvaret. Kunsten er så at løfte niveauet for alle de relevante CSR-parametre, samtidig med at man arbejder på at integrere CSR i den forretningsmæssige del af virksomheden. Der er vi ikke endnu, men som historien fra Congo viser, så er der et rigtig godt grundlag at bygge videre på.

Erhvervsmanden Mads Øvlisen har om nogen været med til at sætte bæredygtighed på dagsordenen i Danmark. For ham er begreber som menneskerettigheder, arbejdsmiljøforhold, god forretningsskik og lokal samfundsudvikling og involvering lige så selvfølgelige som debet og kredit.

»Vi har en unik chance for at ændre verden«

Længe før ord som samfundsansvar, bæredygtighed og CSR vandt indpas i det danske sprog, talte den tidligere Novodirektør og forkæmper for den tredelte bundlinje, Mads Øvlisen, om, at også bløde værdier skulle kunne måles og dermed tælles med på bundlinjen.

At bæredygtighed allerede dengang, tilbage i 1970'erne, fyldte meget i Mads Øvlisens ledelsesstil, skyldes ifølge ham selv en forpligtelse, som han blev opdraget med i Novo Nordisk.

– Jeg voksede op i en virksomhed, hvor der var en holdning til, at man ikke bare kunne sætte sig ned og lave sin virksomhed og bruge af samfundets ressourcer. Du havde en forpligtelse over for samfundet i den måde, du drev din virksomhed, fortæller Mads Øvlisen, der ledede en af de første virksomheder i Danmark, der oprettede en miljøafdeling, indførte grønne regnskaber, og som den første udarbejdede miljørapporter.

Men erhvervsmandens fremsynede idéer og initiativer blev også drevet af mere personlige tanker og oplevelser:

– I min familie har det altid været meget væsentligt, at alle mennesker, som menneskerettighedserklæringen siger, er født lige i respekt og værdighed. Når man lever i en international forretningsverden, kan man ikke undgå at se, hvor mange steder dette ikke håndhæves. Og når man så har muligheden for at bruge sine kræfter på en

sådan måde, at man kan hjælpe nogle af de mennesker, så deres problemer mindskes, ja, så har man jo også en pligt, siger Mads Øvlisen.

Pligten kalder stadig

I dag har Mads Øvlisen rundet de 70 år og er formelt set pensionist. Hans mange poster vidner imidlertid om et engagement, der rækker ud over det sædvanlige: Siden 2009 har han været formand for Rådet for samfundsansvar. Han er også adjungeret professor i virksomheders sociale ansvar ved CBS og medlem af bestyrelsen for United Nations Global Compact, New York. For nylig blev han hædret for sit store arbejde med at styrke virksomheders sociale ansvar, da han vandt prisen i kategorien for »Danmarks mest bæredygtige virksomhedsleder, politiker eller beslutningstager.«

Forpligtelsen til at medvirke til at løse nogle af de globale problemstillinger hænger øjensynligt ved:

– Det handler om, på en eller anden måde at få ➤

mindsket forskellene mellem os, der har, og de mange der ikke har, så problemer med sult, fattighed, kønsdiskriminering, analfabetisme bliver reduceret. Det kan regeringer ikke gøre alene, det kan civilsamfundet ikke gøre alene, det kan virksomheder ikke gøre alene, men vi kan gøre det, hvis vi går ind i partnerskaber, siger Mads Øvlisen.

Topledelserne skal med

Der er sket meget på den bæredygtige agenda siden Øvlisens tid hos Novo Nordisk. 'Spejderdrengen fra Bagsværd' kalder han sig selv med et ydmygt smil, når han ser, hvordan hans efterfølgere i Novo Nordisk og Novozymes i dag er blevet internationalt anerkendt for deres indsats. Men også når han kigger på det øvrige danske erhvervsliv anno 2011, er han positiv og realistisk:

– Der er en meget stor opbakning omkring rapportering i Danmark. Og det afspejler, at samfundsansvar er blevet en del af hverdagen for danske virksomheder. Jeg synes også, at det er vigtigt at erkende, at man ikke er der endnu. Det er afgørende, at topledelsen viser, at den tager hensyn og samtidig påtager sig en risiko, der er forbundet med at løse samfundets problemer. Det drejer sig ikke om, at topledelsen siger: 'Ih, hvor er vi gode.' Det drejer sig om, at topledelsen giver hele virksomheden mandatet til at tænke på den her måde og handle på den her måde, siger Mads Øvlisen.

Han husker stadig, at det i begyndelsen i Bagsværd var en udfordring for ham at få bestyrelsen med, og at han bl.a. måtte snige punkter om bæredygtighed ind på dagsordenen, fordi man kun var vant til at se på økonomi og andre fortrinsvis historiske ting:

– Det er heldigvis helt anderledes nu hos Novo Nordisk og Novozymes. De bruger halve og hele dage på drøftelser af samfundsansvar i bestyrelsen og direktionen. Så det er i høj grad kommet med på dagsordenen i dag.

Kommet for at blive

Det er blevet lettere at få direktioner og bestyrelser overbevist om de gode intentioner. Mads Øvlisen er overbevist om, at langt de fleste nutidige og kommende ledere føler sig forpligtede til en bæredygtighedsdagsorden. Selv den seneste tid med økonomisk krise, hvor virksomheder har skåret ind til benet for at spare, kan ikke vælte Øvlisens optimisme af vejen:

– Det har været interessant at se, at de virksomheder i mange lande, som overlevede den finansielle krise, har styrket deres engagement i bæredygtighed. Det er

»Det har været interessant at se, at de virksomheder i mange lande, som overlevede den finansielle krise, har styrket deres engagement i bæredygtighed.«

stadigvæk således herhjemme, at 8 ud af 10 siger, at de beskæftiger sig med samfundsansvar. Engagementet er der stadigvæk, siger Mads Øvlisen, der for nylig talte med lederen af PRI, UN Global Compact's platform Principles for Responsible Investment.

– Han sagde, at finanskrisen i hvert fald havde lært de institutionelle investorer, at man skulle se på ledelser gennem den tredelte bundlinje. Finansverden ser efter den største finansielle bundlinje. Men man har fundet ud af, at virksomheder, som ledes efter den tredelte bundlinjes principper, præsterer bedre resultater over tid – både hvad angår vækst i indtjening og vækst i markedsplacering – end de andre, siger Mads Øvlisen.

Udfordringen er smv'erne

En af de udfordringer, Øvlisen ser i dag, omhandler de små og mellemstore virksomheder, der udgør ca. 95 % af de danske virksomheder. Som underleverandører til de større virksomheder bliver de i stigende grad mødt med krav om, at de skal kunne dokumentere, at de har gjort, hvad de skal med hensyn til samfundsmæssigt ansvar:

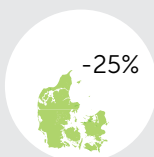
– Der er mange små og mellemstore virksomheder, der gør det fantastisk godt på samfundsansvar. De kalder det bare ikke bæredygtighed eller social ansvarlighed. For dem handler det om at være en god arbejdsplads. Alt det, de gør, ville i en stor virksomhed blive kørt centralt styret som social ansvarlighed, siger Mads Øvlisen og fortsætter:

– Jeg tror, at en af de væsentligste udfordringer, vi har, er at finde måder, hvorpå de små og mellemstore virksomheder kan arbejde med det her på en sådan måde, at de kan se, at der er penge i det. For når de ikke har tid til det, så kunne det jo være, at det skyldes, at man ikke synes, at det skaffer nogen værdi og bare er tids-spilde. Så det er en udfordring, siger Mads Øvlisen.

Rusland sparer energi med dansk hjælp

-25%

En ny international standard for energiledelse kan få stor betydning for det globale energiforbrug og dermed for vores klima på jorden.

Energiforbruget på kloden er enormt, og det vokser dag for dag. Vækst er kodeordet – også i krise-tider – og vækst kræver energi. Det Internationale Energiagentur, IEA, skønner, at verdens energiforbrug frem til 2030 vil vokse med 40 procent, og ikke mindst lande som Kina vil i den kommende tid være en af verdens store energiforbrugere.

I Danmark har vi i en årrække haft en standard for energiledelse. Det er et værktøj, som virksomheders ledelse kan bruge til at styre og få overblik over energiforbruget og dermed også til at kunne sætte ind, hvor der kan effektiviseres og spares energi. Mere end hundrede virksomheder arbejder allerede efter denne standard, som også har eksisteret i en europæisk udgave. Men energiledelse batter først for alvor, når de store lande verden over tager det i brug. Den nye internationale standard for energiledelse ISO 50001 gør det mere oplagt for de store lan-

de at være med. Det kan få vidtrækkende konsekvenser for det globale energiforbrug og dermed også for det globale CO₂-udslip.

For meget spild

Rusland er storforbruger af energi. Det er en kendt sag, at eksempelvis på områder som kraftværker og fjernvarme er der et stort energispild, som med effektiv energiledelse kunne begrænses væsentligt. Faktisk er her meget større effekter at hente relativt hurtigt, hvis der gøres noget af myndigheder og virksomheder for at sikre effektiv udnyttelse af energien.

Det fik en delegation af russere øjnene op for, da de deltog i et seminar og et kursus arrangeret af Dansk Standard på initiativ af Nordisk Ministerråds kontor i regionen Kaliningrad. Kurset introducerede russiske lokalpolitikere, ingeniører og ledelsesrepræsentanter fra Kaliningradregionen for energiledelsesstandarden

Foto: Polfoto

ISO 50001, og det blev lidt af en øjen-
åbner – både for russere og danske-
re, fortæller seniorkonsulent Mads
Bo Andersen fra Dansk Standard.

– Først havde vi et todages se-
minar i Danmark, hvor vi dels fortalte
om standarden, dels var på virksom-
hedsbesøg hos Sun Chemical A/S i
Køge, som arbejder med standarden.
Vi talte om, hvad det kunne betyde
konkurrencemæssigt i forhold til in-
ternationale investorer og kunder, at
man var certificeret efter en inter-
national standard for energiledelse,
understreger Mads Bo Andersen.

Nemme gevinster

Efter seminaret i Danmark lå resten
på russernes hjemmebane. Rådgiv-
vere fra Dansk Standard tog til Ka-
liningrad, hvor både danskere og
russere besøgte Svetly kommune og
dens fjernvarmeforsyning Teploset.
Med på kurserne i Rusland var prak-
tikere – driftschefer og ingeniører

fra energiselskaber. De arbejdede
gruppevis med enkelte dele af stan-
darden og gennemgik værket i Svetly
for at finde områder, hvor der kunne
sættes ind – og der var mange. Af-
slutningsvis rapporterede grupperne
i plenum over for værkets ledelse,
som i starten havde paraderne oppe.

– De var noget skeptiske over
for, at der kom folk udefra og fortalte
dem, hvordan de skulle drive deres
forretning. Men efterhånden indså
de, at de kunne opnå en masse nem-
me gevinster ved ret simple meto-
der, og så var de meget positive. Det
svære ved øvelsen var, at der er en
helt anden kultur i Rusland, når det
drejer sig om eksempelvis offentlig
varmeforsyning og drift af varme-
værker. Typisk har man haft tradition
for at levere meget billig varme, som
blev betalt kollektivt, og derfor var
der ingen incitamenter til at spare –
hverken for kunderne eller for vær-
ket, fortæller Mads Bo Andersen.

-25%

»De var noget skeptiske over for, at der kom folk udefra og fortalte dem, hvordan de skulle drive deres forretning. Men efterhånden indså de, at de kunne opnå en masse nemme gevinster ved ret simple metoder, og så var de meget positive.«

Derfor kom diskussionen da også til at gå på emner som individuelle målere i de enkelte ejendomme, montering af termostater og en prisstruktur, der lagde op til besparelser.

En anden virksomhedskultur

Han nævner, at de russiske fagfolk var meget velkvalificerede og havde sat sig godt ind i tingene på forhånd, og de påpegede selv de dilemmaer, der var i forhold til den russiske ledelseskultur og den økonomiske virkelighed, de skulle agere i. Mads Bo Andersen tror derfor, at den internationale standard vil få et solidt fodfæste i det store land.

– Vi skal hjælpe de russiske universiteter med at skabe en uddannelse i energiledelse, og vi mener, at man med effektiv energiledelse kan spare betydeligt mere end de ca. 20-25 procent, man regner med her i Danmark. Det er et incitament, der

er til at forstå, og det vil virkelig batte noget på globalt plan, hvis et så stort land reducerer energiforbruget væsentligt.

Andre kan lære af Kaliningrad

Målsætningen er, at projektet i Kaliningrad skal fungere som et pilotprojekt, som andre regioner i Rusland kan lære af. Der er hundredvis af værker som Teploset over hele landet, og de har alle et potentiale til at spare betydeligt på deres forbrug.

– Vi skal heller ikke underkende, at der ligger et eksportpotentiale for Danmark i det her projekt. Vi er gode til at rådgive om energiproblematikker, og vi har oplevet, hvor positivt de russiske fagfolk, ledelser og politikere tog imod vores rådgivning. Så det er helt sikkert noget, som danske rådgivere kan gøre fremover i Rusland og i andre lande, siger Mads Bo Andersen.

Stort potentiale i at rådgive russerne

Det er Nordisk Ministerråd, der har medfinansieret kurset, stillet tolke til rådighed og stået for det praktiske arrangement i forbindelse med kurset i energiledelsesstandarden ISO 50001. Russerne kigger til de nordiske lande, når det kommer til miljø og energi, og der er stor efterspørgsel på viden og praktiske erfaringer, fortæller direktør Arne Grove fra Nordisk Ministerråds informationskontor i regionen Kaliningrad.

Ny lov gav incitament

– Der kom en ny lov om energibesparelser i Rusland i 2009, og den har betydet, at de private og offentlige russiske virksomheder er blevet mere interesserede i energiledelse. Desuden er energipriserne steget – også i Rusland – og det er med til at øge interessen, siger Arne Grove, som fik Dansk Standard til at stille ekspertisen i energiledelse til rådighed for russerne.

Han peger på, at det i første omgang nok mest er de økonomiske gevinster ved energibesparelser, der er interessante for russerne, men med i købet får de en reduktion i CO₂-emissionen. Og der er i høj grad interesse for både at lære mere om internationale standarder og om energibesparelser i almindelighed både i Kaliningradregionen og i resten af Nordvestrusland.

Skaber kontakter

– Vi samarbejder med en lang række aktører – både regioner, universiteter og det russiske energiagentur i Kaliningrad. Og vi skaber kontakter til myndigheder, forskere og virksomheder som Dansk Standard i de nordiske lande. Vi samarbejder bl.a. om at finde investorer, og vi kan se, at der er et stort potentiale i at levere udstyr og knowhow til det russiske marked. Derfor er det en god investering for de nordiske lande at støtte disse initiativer, siger Arne Grove.

ISO 9001 hvert 7. minut

Mere end 1 million virksomheder og organisationer er certificeret efter ISO 9001 for kvalitetsledelse. Alene i 2009 var der en tilvækst på cirka 8 %, hvilket svarer til 80.000 nye certificeringer efter den populære standard. Standarden for kvalitetsledelse skaber overblik over virksomhedens arbejds- og forretningsgange. Derfor er ISO 9001 et effektivt styringsinstrument til at overvåge og korrigere virksomhedens handlinger.

Nu kan du købe ISO 9001 som lydbog.
Se www.ds.dk/lydbog.

150.000 sygemeldte hver dag

Sygefraværet i Danmark har en høj pris. Alene udgifterne til sygedagpenge og løn under sygdom koster mere end 37 milliarder om året. Dertil kommer de mere skjulte udgifter som følge af produktionsforstyrrelser, vikardækning, manglende service og pres på de øvrige medarbejdere.

Mange virksomheder forsøger at sætte initiativer i gang, der skal forebygge og nedbringe sygefravær – men det kan være svært at arbejde systematisk med sundhed. Til det formål har Dansk Standard udarbejdet en standard for sundhedsledelse, DS 10001 – Sundhedsledelse i virksomheder, der gør det muligt for virksomheder at koordinere indsatsen, så den hænger sammen med virksomhedens størrelse, behov og strategi.

DS 10001 kan etableres som et selvstændigt system eller indgå i et integreret ledelsessystem, fx arbejdsmiljøledelse. (kilde: Beskæftigelsesministeriet)

FÆLLES OPLADER GAVNER MILJØET

Fremover kan du sagtens låne sidemandens oplader, selv om hans mobil ikke er samme mærke som din. Der er nemlig kommet en fælles standard for mobilopladerne, EN 62684, som skal gøre det muligt at producere en fælles mobiloplader, der passer til alle mobiltelefoner uanset type og mærke.

Nu, hvor alle har mulighed for at bruge de samme ladere, behøver du ikke – som du sikkert gør i dag – at smide den gamle oplader væk, når du får en ny telefon. Der er stor sandsynlighed for, at du kan genbruge den, du har. Dansk Standard har faciliteret arbejdet med at udvikle standarden fra dansk side.

Vidste du, at...

Standarden for insulinpenne har indflydelse på millioner af diabetikere verden over. International Diabetes Federation (IDF) vurderer, at der i 2009 var ca. 285 millioner voksne diabetikere i verden.

Organisationen anslår desuden, at antallet på verdensplan vil stige til 435 millioner inden 2030. Dermed er diabetes, som er en af de mest omkostningskrævende sygdomme i både menneskelig og økonomisk henseende, på vej til at blive et af verdens største sundhedsproblemer.

Med insulinpennen har de mange diabetikere mulighed for at injicere den helt præcise dosis insulin flere gange daglig. Det giver en bedre regulering af blodsukerniveauet, og patienternes risiko for at udvikle de ubehagelige sendiabetiske komplikationer er derfor mindre.

Dansk Standard har ansvaret for det internationale udvalg, der udvikler standarden.

91 % kender Svanen, der står for skrappe miljøkrav, hensyn til sundhed og god kvalitet. (Kilde: Undersøgelse foretaget af Respons, 2010).

Læs mere på www.ecolabel.dk

LILLE CHIP MED STOR EFFEKT

Der var engang, hvor man omhyggeligt måtte skrive sit navn på et lille kort bagerst i den bog, man ville låne, og aflevere det til bibliotekaren. Siden kom stregkoderne til og gjorde processen lidt nemmere. I dag – hvor du kan bestille bøgerne hjemmefra på din iPad – foregår låneprocessen langt de fleste steder ved hjælp af en såkaldt RFID-chip, der automatisk identificerer bøgerne.

RFID-teknologien, der har revolutioneret bibliotekernes datahåndtering, er nu beskrevet i en international standard, DS/ISO 28560.

Med den nye internationale standard vil resten af verden følge med i den teknologiske udvikling. Det vil gøre det lettere at udveksle bøger lande imellem, og producenter af software og hardware vil kunne udvikle standardiserede produkter, hvilket vil medføre store besparelser.

Overraskelser koster dyrt

Hovsa! Der var engang, hvor strømsvigt, influenzaepidemi og dårlig presseomtale ikke kunne få en administrerende direktør til at ryste på hånden. Og hvor en mærkbar effekt af fugleinfluenza, klimaforandringer og uroligheder i kølvandet på karikaturtegninger var utænkelig. Sådan er virkeligheden ikke længere. Alligevel er der mange virksomheder, der lader sig overraske af risici, de allerede har identificeret. Faktisk er danske ledere langt dårligere til at handle på faresignaler end deres europæiske kolleger. Og overraskelserne koster dyrt på bundlinjen.

Hvis du overvejer at se faresignalerne omkring din virksomhed i øjnene, kommer du ikke uden om Niels Madelungs bog *Glid ikke i bananskrællen* (2011). Her stiller Madelung skarpt på, hvordan virksomheder kan beslutte en relevant risikotolerance ud fra en vurdering af forretningen, markedet og processerne.

Bogen koster kr. 236 ekskl. moms og kan købes på webshop.ds.dk

Kvadrat: Vi har et ansvar

Hos den internationale tekstilvirksomhed Kvadrat står miljø højt på dagsordenen. Flere stofkvaliteter er mærket med det europæiske miljømærke Blomsten, der stiller krav til miljøpåvirkningen.

Der er mange parametre, der spiller ind, når man vælger stof til sofa, puder eller gardiner. Parametre som farve, kvalitet og pris spiller en rolle, og i flere og flere tilfælde også miljø. Tekstilvirksomheden Kvadrat har taget konsekvensen og mærket flere af sine stofkvaliteter med det europæiske miljømærke Blomsten – både for at imødekomme kundernes behov og for at kunne se sig selv i øjnene.

»Vi forsøger at producere på en måde, der ikke belaster mere end højst nødvendigt, så vi med god samvittighed kan sige, at det her er i orden«

Mette Bendix, direktør i Kvadrat

»Blomsten passer til os, fordi vi har hele kæden med fra start til slut. Vi sikrer en miljørigtig livscyklus for produktet fra vugge til grav ...«

– I og med at de produkter, vi sælger, er nogle, som slutbrugere, både offentlige og private, er meget tætte på, synes vi, at produktet og produktionen af det, er enormt vigtige. Derfor forsøger vi at producere på en måde, der ikke belaster mere end højst nødvendigt, så vi med god samvittighed kan sige, at det her er i orden, fortæller Mette Bendix, direktør i Kvadrat, en af Danmarks førende tekstilproducenter, som samarbejder med danske og udenlandske tekstilkunstnere og har egen produktudviklingsafdeling, der er forbindelsesled mellem designere og underleverandører.

Fra vugge til grav

Virksomheden blev 9001-certificeret i 1992, miljøcertificeret i 1997 og i 2004 blev det første produkt, det legendariske Hallingdaltæppe, mærket med EU-Blomsten.

– Blomsten passer til os, fordi vi har hele kæden med fra start til

slut. Vi sikrer en miljørigtig livscyklus for produktet fra vugge til grav, hvor mange af de andre mærkningsordninger tager det færdige produkt og går ud og tester det på forskellige områder. Så kan der jo være sket rigtig meget i hele produktionsforløbet, der ikke er fokus på. Det, syntes vi, var ærgerligt. Derudover er Blomsten en europæisk mærkning, der har betydning dér, hvor vores kunder er, fortæller Mette Bendix.

Miljøarbejde gav bonus

I dag har Kvadrat 15 tekstiler, der er mærket med Blomsten, og målet er at få endnu flere. Ifølge Mette Bendix har det krævet rigtig meget dokumentation, men ikke store ændringer i produktionen af tekstilerne. Der blev ændret nogle enkelte farvestoffer og udskiftet nogle få olier, der var bedre for miljøet.

– Vi ændrede som sådan ikke på produktet for at komme hertil. Jeg tror, at det var en stor bonus

for os, at vi har arbejdet med miljø i så mange år. Men i bund og grund handler det om at få fokus på det, vi bruger i produktionen. Måske kan vi uden de helt store problemer skifte til noget bedre. På sin vis har det været meget let, siger Mette Bendix.

Pres på leverandører

Kvadrats produktion foregår uden for virksomheden. Derfor er dialogen med underleverandørerne altafgørende i bestræbelserne på at forbedre miljøet:

– Vi har prøvet at se på, hvordan vi kan få ringene i vandet til at brede sig, så det ikke kun er os, der taler miljø, men at det også sker bagud i forsyningskæden. Med mærkningsordningen var det muligt at skubbe endnu mere på, siger Mette Bendix. Kvadrat oplevede for nylig, at de ikke kunne få Blomsten på et produkt, fordi der indgik et kemikalie som en katalysator i processen.

– Vi har været efter den på-

gældende leverandør. Vi forsøger at skubbe til dem. De er nu på vej i rigtig retning, så det hjælper. De laver nu processen om, så det lader til, at vi på kort sigt kan opfylde kravene. Det er mange års skubben-i-gang, der ser ud til at virke, siger Mette Bendix, der tror og håber, at hvis alle presser på, vil der ske noget på leverandørfronten:

– Man skal være tålmodig, samtidig med at man skal være utålmodig, for ellers sker der ikke noget, siger hun med et smil.

Stor signalværdi

Kvadrat har senest udviklet en stofkvalitet, hvor der hverken anvendes farvestoffer eller kemikalier. Her er miljøet tænkt ind inden opstartsprocessen i stedet for at ændre på den efterfølgende. De dæmpede naturfarver står i skarp kontrast til de glade farver, virksomheden ellers er kendt for. Men der skal være plads til miljøet, vedholder direktøren, der også

har integreret miljø i det interne arbejde, der bl.a. tæller en miljøpolitik og scorecards.

– Miljø indgår som de øvrige forretningsområder, når hver afdeling laver et miniscorecard, der skal sikre, at de mål, vi har sat op, bliver nået. Det er også med til at sikre, at vi snakker miljø løbende, får fulgt op og ændret, hvis det er det, der skal til, siger Mette Bendix og tilføjer, at Blomsten også giver værdi på den interne front:

– Blomsten giver en stor signalværdi over for vores egne medarbejdere og organisationen. Det er vigtigt, at de kan spejle sig i os og i arbejdspladsen. De skal opleve, at der er en god fornemmelse for det, og synes, at det, som de er med til, er rigtigt, siger Mette Bendix.

BLOMSTEN OG SVANEN

Den europæiske Blomst og den nordiske Svane er de to eneste miljømærker, der er officielt anerkendt i Danmark.

Blomsten er det europæiske miljømærke. Det blev etableret i 1992 af EU-Kommis-sionen, og Danmark har været med fra starten. Blomsten anvendes i hele Europa.

Svanen er det nordiske miljømærke. Det blev etableret af Nordisk Ministerråd i 1989, og Danmark tilsluttede sig i 1997. Svanen anvendes i alle nordiske lande, dvs. Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island.

Miljømærkerne gør det nemt og hurtigt at finde miljøvenlige produkter. Når et produkt er mærket med Blomsten eller Svanen, er der garanti for:

- › Skrappe miljøkrav
- › Hensyn til sundhed
- › God kvalitet.

Læs mere på www.ecolabel.dk

KRAFTVÆRKET træder
til, når vedvarende energi
ikke er nok.

ELNETTET kommuni-
kerer med den enkelte
husstand.

VINDMØLLEN sælger
strøm til nettet, når det
blæser.

ELMÅLEREN mod- og
afregner el, fx når huset
selv producerer el.

VASKEMASKINEN er
programmeret til at starte,
når elektriciteten er
billigst.

SMART GRID INTERFACE
sørger for kommuni-
kation mellem elnet og
husstand.

VARMEPUMPEN starter
automatisk, når elektrici-
teten er billig.

ELBILEN lades, når
strømmen er billig, fx om
natten.

SOLPANELERNE leverer strøm til husstanden – og overskudsstrøm til nettet.

Vi skal til at tænke helt anderledes på vores forbrug af elektricitet, hvis vi for alvor skal være bæredygtige – det skal smart grid hjælpe os med.

Fremtidens intelligente el

Hvis du skal være bæredygtig i fremtiden, skal du nok vænne dig til, at dit elforbrug stiger. Det lyder paradoksalt, men hvis nu du til gengæld kan skrotte oliefyret og benzinbilen, og hvis elektriciteten til din varmepumpe, elbil og andet forbrug kommer fra vind- og solenergi, så er der ganske god og bæredygtig fornuft i det.

Fremtidens styring af energien vil sikre, at vi udnytter den bæredygtige energi bedst muligt. I vores eksisterende system er det svært at udnytte eksempelvis >

vindmøllestrøm, lige præcis når det blæser, og solenergi, netop når solen skinner. På et konventionelt kraftværk kan man skrue op for produktionen på tidspunkter, hvor man ved, at der bruges meget energi, men hvordan skrues man op for en vindmølle?

– Det er derfor, vi arbejder med smart grid. Smart grid er en vifte af interaktive måder at kommunikere mellem elsystemer på, så vi udnytter strømmen bedst muligt og får mest ud af den bæredygtige energi. Et eksempel er, når vi juleaften tænder for ovnene i hele landet for at stege ænder. Så skrues man op på elværket. Men hvis værket er en vindmølle, kan man ikke skrue op. Vi skal så at sige flytte ansvaret for forbruget til forbrugeren i stedet for producenten, og det kan smart grid hjælpe med, forklarer forskningschef Kim Behnke fra Energinet.dk.

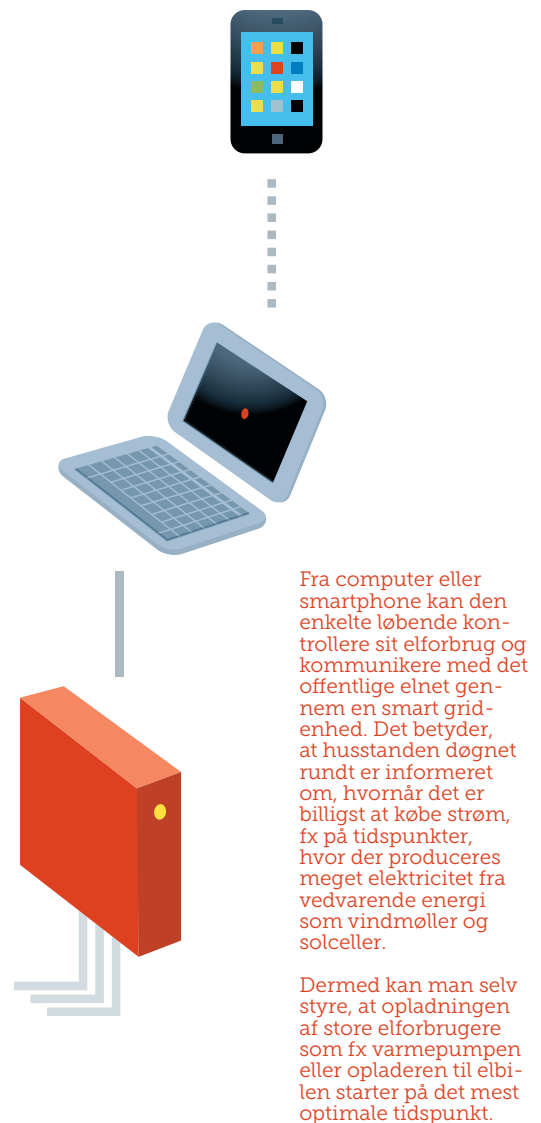
Bornholmere er forsøgskaniner

Energinet.dk deltager sammen med andre i en række forsøg med intelligente elsystemer – blandt andet er Bornholm udset til at agere forsøgsområde, hvor så meget som muligt af den lokalt producerede vedvarende energi skal udnyttes lokalt. Ved at installere kommunikationsudstyr i boligerne og i produkter som vaskemaskiner og tørretumblere kan den enkelte husstand være i kontakt med elsystemet døgnet rundt og dermed sikre, at forbruget i vid udstrækning følger den skiftende produktion fra vindmøller eller solceller.

– Det kan være, at du sætter din vaskemaskine til at starte, når elsystemet fortæller, at det blæser godt, og at strømmen derfor er billig og bæredygtig. Det kan også være din varmepumpe, der kun slår til, når strømmen er billig, ligesom din elbil kan lades på forskellige tidspunkter alt efter elpriserne. Tanken er, at forbrugeren med fem minutters intervaller skal kunne handle strøm døgnet rundt – selvfølgelig med hjælp fra teknologien. Det skal vi undersøge i stor skala, når hver tiende bornholmske husstand får installeret automatik og målere, fortæller Kim Behnke.

Vi skal være prosumenter

Når vores husstand er i stand til at kommunikere med elsystemet, indebærer det mange fordele. Men rigtigt bæredygtigt bliver det først, når vi alle bliver »prosumenter« – både producenter og konsumenter af energi. Husstandsvindmøller og solceller producerer en del af den energi, vi bruger, mens måleren løber baglæns når vi leverer overskudsel til nettet. Og med intens kommuni-

STORE PENGE I SMART GRID

Der er både store og små virksomheder, som arbejder på at udvikle apps og software til systemerne, og at være på forkant med smart grid kan vise sig at være en rigtig god investering. Eksempelvis anslås amerikanske Cisco Systems smart grid-udvikling at kunne indbringe 500 mia. dollars på sigt. En anden gigant, Google, er klar med et gratis »powermeter«, som skal installeres i 40 mio. amerikanske og canadiske husstande og fungere sammen med hardware fra GE, som betaler gildet.

kation kan eksempelvis vores elbiler bruges som et backuplager for vindproduceret strøm, som nettet kan trække på ved spidsbelastninger.

Udnytter vi elsystemerne tilstrækkeligt smart, vil vi kunne bruge den vedvarende energi til langt den overvejende del af forbruget og så kun have kul- eller gasfyrede værker som backup, hvis noget går galt.

I øjeblikket findes teknologien. Man kan godt få vaskemaskiner og varmepumper til via en gateway at kommunikere med systemer, men problemet er, at teknologien endnu er så dyr, at almindelige husstande ikke vil kunne få en rimelig tilbagebetalingstid. Men når det hele kan integreres i smartphones, og vi skipper gatewayen, begynder det at blive økonomisk overkommeligt.

Vi venter på standarder

– Det kræver, at der er nogle producenter, der vil udvikle udstyret, og det kræver igen nogle internationale standarder, som de kan rette sig efter. Det duer ikke, at vi ender i samme situation som med videobånd, hvor flere systemer kæmpede mod hinanden, indtil det ene system vandt, og hvor de, der havde investeret i apparater til de andre systemer, sad tilbage med en lang næse og et næsten ubrugeligt udstyr. Det skal være sådan, at eksempelvis alle mærker af vaskemaskiner kan bruges direkte i systemet – de skal ikke have hver sin type kommunikationsudstyr, understreger Kim Behnke, der mener, at det haster med at få udviklet de internationale standarder for smart grid.

Der er da også arbejde i gang mange steder for at få standardiseret intelligente elsystemer. Et eksempel er det danske EDISON-projekt, som leverer data til arbejdet med en standard for elbiler, og som på sigt skal sikre, at elbiler af alle mærker kan lades alle steder.

Dansk Standard og Energinet.dk er de primære danske deltagere i arbejdet i standardiseringsorganisationerne IEC (International Electrotechnical Commission) og CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardization), som arbejder med en standard for, hvordan prissignalet skal kommunikeres mellem kunder og aktører på markedet. Her er der allerede nogle delstandarder klar – blandt andet for teknisk kommunikation med varmepumper, ladestandere og fryser.

Kim Behnke regner med, at en fælles hovedstandard for smart grid (IEC 61850) kan være klar i sommeren 2012, hvorefter mange undergrupper af standarder skal forhandles på plads.

Gode chancer for indflydelse

Danske virksomheder har rigtig gode muligheder for at sætte solide fingeraftryk på de kommende internationale standarder. Senior standardiseringskonsulent Regnar Schultz fra Dansk Standard understreger, at de danske ekspertiser er efterspurgt i de internationale grupper, der arbejder med at udvikle standarder, og også herhjemme er der behov for virksomhedernes input.

– I vores forum for smart grid og vedvarende energi sidder allerede en lang række virksomheder, ligesom en del deltager i udvalg, der udvikler de enkelte standarder. Og deres erfaringer er ekstremt vigtige for os. Derfor vil vi gerne have endnu flere virksomheder med i arbejdet, siger Regnar Schultz.

Med for bordenden

Han påpeger, at netop danske virksomheder kan sidde med ved bordenden i de internationale udvalg, fordi vi på globalt plan er meget langt fremme med viden om vedvarende energi. Derfor er det også oplagt, at danske virksomheder kan hjælpe andre lande med at implementere de internationale standarder og lede de internationale grupper. Det skaffer også vigtig viden til Danmark, på samme måde som danske virksomheder kan dele deres viden med kolleger i andre lande.

– I forum for smart grid diskuterer vi, hvordan vi udvikler services til smart grid, og vi diskuterer, hvordan smart grid skal håndteres mest sikkert og praktisk, når det gennemføres. Eksempelvis er et af de hotte emner lige nu datasikkerheden, altså eksempelvis hvordan man sikrer, at dine data fra husstanden ikke misbruges af andre, understreger Regnar Schultz fra Dansk Standard.

Læs, hvordan du deltager i smart grid-forum, på www.smart-grid.dk

Bæredygtigt byggeri skal certificeres

Der findes i dag et hav af bæredygtige byggerier, men ingen standarder. Det gør det svært at sammenligne byggerierne.

Både arkitekter, entreprenører og bygherrer efterspørger værktøjer, der kan fortælle dem nøjagtigt, hvad de skal satse på, når de vil bygge bæredygtigt. En lang række standarder både herhjemme og i udlandet kan vurdere enkelte dele af et byggeri, fx fortælle om energiforbrug ved bestemte tykkelser isolering, men hidtil har der ikke været en samlet standard, der kan bruges til at fortælle, om et byggeri er bæredygtigt og i hvilken grad.

Dansk certificering

Green Building Council Denmark arbejder på at etablere en dansk certificeringsordning inden for bæredygtighed. Tanken er, at ordningen skal benyttes på såvel den eksisterende bygningsmasse som på nybyggeri, men i første omgang er certificeringen målrettet erhvervsejendomme.

– Der er mange, der efterspørger en dansk standard for bæredygtighed, ikke mindst investorer. Derfor arbejder vi på at skabe et system, der

kan bruges herhjemme, og i første omgang har vi valgt at lægge os op ad den tyske standard DGNB, som vi mener bedst tager hånd om alle aspekter af bæredygtighed: Det sociale element, miljøet og det økonomiske element. Desuden er det vigtigt, at standarden kan tilpasses de lokale forhold, og at vi kan indpasse de danske standarder, der findes i dag, forklarer bæredygtighedskonsulent Mikael Koch, DANSKE ARK, og bestyrelsesmedlem i Green Building Council Denmark.

Klar i 2012

Hvis alt går som forventet, kan de første afprøvninger af den nye certificeringsordning på fem pilotprojekter gå i gang allerede i slutningen af 2012. Mikael Koch venter, at der kan skrives en version 1.0 omkring årsskiftet, og at de første certificeringer efter den nye standard kan gå i gang i begyndelsen af 2012. Der skal dog først uddannes auditorer.

Mikael Koch er arkitekt, og

netop arkitekterne er oftest dem, der skal få enderne i et byggeprojekt til at mødes. De skal indtænke både bæredygtigheden, de sociale elementer, æstetikken og økonomien i projektet og har derfor en stor interesse i at kunne dokumentere byggeriets bæredygtighed.

Fagfolk skal indstille kriterier

Syv teknikgrupper arbejder i Green Building Council med energi, processer, økonomi og indeklima. Teknikgrupperne er sammensat af fagfolk som ingeniører, arkitekter, forskere fra Statens Byggeforsknings Institut, SBI – og af repræsentanter for bygherrer, entreprenører og byggematerialeindustrien, og de skal bl.a. indstille, hvilke kriterier den nye certificeringsordning skal indeholde, og definere grænseværdier.

– Der findes mange forskellige standarder på europæisk plan på de enkelte områder, og hvor der findes danske, bruger vi dem, ligesom vi

»Hele øvelsen går ud på at skabe et system, hvor det er muligt at sammenligne byggerier, der fremmer bæredygtigt byggeri. Det skal være et værktøj til at diskutere og lave aftaler, som sikrer den største bæredygtighed.«

bruger de standarder, som bygningsreglementerne henviser til. Hele øvelsen går ud på at skabe et system, hvor det er muligt at sammenligne byggerier, der fremmer bæredygtigt byggeri. Det skal være et værktøj til at diskutere og lave aftaler, som sikrer den største bæredygtighed, understreger Mikael Koch.

Mere vægt på livscyklus

Næste skridt er at kigge på andre kategorier af byggeri, både eksisterende byggeri, boliger og senere hospitaler og andre specielle byggerier.

En kommende certificeringsordning for bæredygtigt byggeri skal gøre det lettere at bygge bæredygtigt og tænke driften af hele byggeriets levetid ind i byggeriet. Ordningen skal basere sig på danske og europæiske standarder.

– Vi håber, at certificeringen vil betyde, at man lægger mere vægt på vurdering af livscykluskalkulationer, altså ser på driften i hele byggeriets levetid. Det vil alt andet lige være med til at højne kvaliteten af byggeriet, understreger Mikael Koch.

Europas mest energivenlige hus opføres i Randers. Køberen er en helt almindelig familie på to voksne og tre børn.

Foto: Tomas Bertelsen

+Energi i Randers

Hvis vi for alvor skal gøre noget ved vores energiforbrug, skal ganske almindelige husstande med. Derfor er det vigtigt, at energivenlige huse kommer ned i et prisleje, hvor det er attraktivt for almindelige huskøbere at investere. Den tankegang har betydet, at flere arkitekter nu arbejder med energikoncepter for parcelhuse – både nybyggeri og renoveringer af ældre huse. En af dem er Randers Arkitekten.

Selvom arkitekt Brian Andersen kun har været selvstændig arkitekt i godt seks måneder, har han årelang erfaring i bæredygtigt byggeri fra sin tidligere arbejdsplads.

Han er oprindelig uddannet tømrer og har senere som arkitekt arbejdet på en stor tegnestue, hvor han beskæftigede sig med bæredygtigt nybyggeri og renovering. I dag er Energy Study-Houses # hans forretningskoncept, og i august tog håndværkerne første spadestik til det, som arkitekten betegner som Europas mest energivenlige private villa. Den ligger på Kong Helgesvej i Randers NV.

Energineutral villa

Villaen, som bliver på 181 m², opføres under konceptet »Energy Study-House #01«. Villaen er dermed et +energihus. Det vil sige, at hvis bygherren, som er en familie på to voksne og tre børn, holder sig på et elforbrug på 3.500 kWh/h, vil det blive helt gratis at bo i huset.

– Det er en helt almindelig familie, der skal bo i huset. De er ikke idealister, når det kommer til bæredygtighed, men de kan se det økonomiske potentiale i at slippe for udgifter til el og opvarmning. Og så er det lige nu et godt tidspunkt at bygge på, fordi byggematerialer på grund af krisen er billige, understreger Brian Andersen, som anslår, at kvadratmeterprisen på huset kommer til at ligge på ca. 15.000 kr.

Fokus på brugerdriften

Brian Andersen mener, at der alt for længe kun har været fokuseret på bygningsdriften, når man taler om bæredygtighed. Mens selve brugerdriften – det daglige forbrug i familien – ikke har været i

»Af husets samlede energiforbrug kan 10 % tilskrives brugernes adfærd, mens 90 % kan reguleres ved smarte installationer og et godt tænkt byggeri.«

Brian Andersen, arkitekt og leder af Randers Arkitekten.

Fakta om Energy Study-House # 01

- › Fuldmuret, 2-etagers villa på 181 m²
- › Husets pris er 3,2 millioner kroner alt inklusiv
- › Europas mest energivenlige villa
- › 0 kr. i varmeudgifter
- › 0 kr. i eludgifter

Energi Study-House #01 er et +energihus, der kan spare en familie mange penge til el og opvarmning. Det efterlever alle krav i bygningsreglementet.

fokus. Han anslår, at af husets samlede energiforbrug kan 10 procent tilskrives brugernes adfærd, mens 90 procent kan reguleres ved smarte installationer og et godt tænkt byggeri.

– Der er jo ikke tale om, at man skal lave mad over åben ild eller vaskesit tøj i koldt vand. Vi skal leve som normalt, men ved eksempelvis at installere LED-belysning og bygge vinduespartier og udhæng på en måde, som sikrer varme om vinteren og køligt indeklima om sommeren, kan vi bringe elforbruget drastisk ned, understreger Brian Andersen.

Dokumenterer bæredygtigheden

Han har professionelle rådgivere til at dokumentere bæredygtigheden i huset, som med solceller/solfanger på taget producerer elektricitet til nettet og til at dække jordvarmepumpen, som sammen med passiv

solvarme varmer huset op gratis. I det omfang familien ikke selv bruger elektriciteten, sælges den til det offentlige net – så elmåleren faktisk »kører baglæns«. Huset lever selvfølgelig op til alle krav i bygningsreglementet og bliver trykprøvet og målt igennem, så alt kan dokumenteres, inden nøglerne afleveres til familien, der skal bo der. Alt sker i et tæt samarbejde mellem håndværkere, arkitekt og rådgiver.

CO₂-forbruget er ikke med

Selvom huset på Kong Helgesvej overstiger alle de kommende energikrav i dansk lovgivning, mener Brian Andersen dog stadig, at meget kan forbedres.

– Med dette hus er vi dog ikke fremtidssikret på alle områder, fx kunne man forestille sig, at et hus i fremtiden skal kunne producere tilstrækkeligt meget vedvarende energi til foruden det daglige forbrug at

dække både det CO₂, som er blevet brugt i produktion og transport af byggematerialer, og det CO₂, familien bruger på transport. Håbet er, at der i nærmeste fremtid bliver udviklet nogle simple værktøjer, som kan redegøre for den totale udledning af CO₂ ved byggeri og drift af et hus, siger han.

Elementer er fremtiden

Arkitekten mener, at fremtiden tilhører præfabrikerede huse, hvor elementerne laves på fabrikker, trykprøves osv., og hvor byggeriet derfor går hurtigt og ikke er så afhængigt af vejrforhold. Det vil være rentabelt både for private bygherrer og for store udviklere – eksempelvis alment boligsselskaber.

Med standarden for indeklima DS 3033 kan du måle og vurdere indeklimaet. Køb den på webshop.ds.dk

Køb rådgivning
om standarder
og miljømærker

Hvad siger vores kunder?

Helene Regnell, director of
corporate responsibility,
Maersk Line:

»Valideringen er værdifuld, når vi kommunikerer eksternt; vi kan sige, at det ikke bare er os selv, der har stukket en finger i jorden. Dansk Standard har været inde over og bekræftet os i, at vi har set rigtigt. Vi vil bruge deres anbefalinger som input, når strategien skal revideres i de kommende måneder.«

Brug for rådgivning?
Kontakt consulting@ds.dk eller
salgschef Jacob Leerhøj på 2072 1009.

Få indflydelse og viden i vores udvalg

Mette Bendix, direktør i Kvadrat:

»Blomsten passer til os, fordi vi har hele kæden med fra start til slut. Vi sikrer en miljørigtig livscyklus for produktet fra vugge til grav, hvor mange af de andre mærkningsordninger tager det færdige produkt og går ud og tester det på forskellige områder. Så kan der jo være sket rigtig meget i hele produktionsforløbet, der ikke er fokus på. Det syntes vi var ærgerligt. Derudover er Blomsten en europæisk mærkning, der har betydning dér, hvor vores kunder er.«

Hør om licens til Blomsten og Svanen.
Kontakt kundekonsulent Laura Raundorf på 4173 6838.

**Henrik Stærmose, ingeniør i
Neogrid Technologies:**

»I smart grid-forum hos Dansk Standard udveksler vi mest erfaringer, og det er vigtigt for os at holde os ajour med, hvad der sker, men det er også vigtigt, at industrien sætter fingeraftryk på standardiseringen og kommer med deres input, så det hele ikke bare bliver trukket ned over hovedet på os.«

Interesseret i et af vores 250 udvalg? Se www.ds.dk/udvalg, eller kontakt informationskonsulent Marianne Goor på 3996 6272.

Går du rundt med en forfatter i maven?

Vi søger løbende forfattere, der har erfaring med brugen af standarder, og som brænder for at skrive. Du arbejder højst sandsynligt med ledelsesstandarder, men behøver ikke være ekspert. Til gengæld skal du have en idé om, hvordan man formidler praktisk erfaring med ledelsesstandarder om fx kvalitet, miljø, energi, sundhed og fødevarer. Du skal med enkle budskaber kunne give læseren indblik i, hvordan man anvender og efterlever kravene – gerne med hensyn til særlige udfordringer.

Vi tilbyder en redaktionel gennemgang af manuskriptet, ligesom vi sørger for korrekturlæsning, grafisk opsætning og produktion samt salg og markedsføring.

Kontakt håndbogsredaktør Mikkel Hvass på mh@ds.dk eller 2531 7051 og hør mere.

Sæt dit fingeraftryk på standarder

Inden standarder sendes i handlen, har du og andre mulighed for at kommentere dem. Vi har samlet de nyeste forslag til internationale, europæiske og danske standarder på www.ds.dk/forslag, hvor du kan hente alle forslag gratis og sende dine kommentarer til udvalget. Du kan også melde dig ind i udvalget og deltage aktivt i udviklingen af standarder i en af de internationale eller europæiske arbejdsgrupper.

Kontakt informationskonsulent Marianne Goor på 3996 6272 for at høre mere om, hvordan du deltager.

**Susanne Stormer, global chef for
bæredygtighed i Novo Nordisk:**

»ISO 26000, den internationale standard for samfundsmæssigt ansvar, har været igennem den bredest funderede stakeholder-proces nogensinde. Det at få så mange forskellige mennesker over hele verden til at arbejde sammen om en definition af, hvad samfundsmæssigt ansvar er, er en kæmpe bedrift. Det viser, at det ikke bare er noget, man gør i denne her del af verden, men at der er et globalt fundament for samfundsmæssigt ansvar.«

Få indflydelse på de internationale standarder.
Kontakt informationskonsulent Marianne Goor på 3996 6272.

Hør mere om, hvordan I skaber vækst og kvalitet med CSR.

Kontakt vores konsulenter på ds@ds.dk, eller ring
39 96 61 40.

Vil du opdateres med nyheder fra Dansk Standard?
Tilmeld dig vores elektroniske nyhedsbrev på
www.ds.dk/nyhedsbrev.

